

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

“MILLIY IQTISODIYOTNI BARQAROR SAQLASHDA “YASHIL IQTISODIYOT”, “YASHIL MOLIYA”, “YASHIL BUXGALTERIYA” VA ILG‘OR MUHANDISLIK MAKTABLARINI ILMIY-AMALIY INTEGRATSIYALASHTIRISH DOLZARBLIGI”

Maqola va tezislar to‘plami

2025-YIL
30-MAY

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 314 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 11-martda ruxsat etildi.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Viktorovna, Candidate of Economic Sciences (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Omborxonada wms tiziminidan foydalanishni afzalliklari.....	16
G'ofurov Shoxjaxon Abdumajit o'g'li, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
Интеграция проектного офиса в корпоративную структуру строительной компании, работающей по ерс-контрактам.....	21
Махмудов Сардор Козим угли	
Investitsion muhit va unga ta'sir etuvchi omillar tahlili	24
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li	
Tadbirkorlik faoliyati to'g'risidagi itimoiy-iqtisodiy qarashlar tahlili	27
Abduvohidov Behzod XXX	
Tijorat banklarida kredit portfelini boshqarishning asosiy yo'nalishlari.....	30
Jo'rayev Eldor Berdibekovich	
O'zbekistonda davlat budjetini kupaytirishda soliqlarni ahamiyati.....	34
Karimova Gulbahor Normurodovna	
Dunyo oziq-ovqat bozorining dinamik rivojlanishidagi o'zgarishlar, qiyinchiliklar va ularning yechimlari	36
Tolipova Baxtigul Farxodovna	
Исследование тепловых и диффузионных процессов при азотировании зубчатых колес в вакуумной среде	39
Жасурбек Юлдашбоевич Холмирзаев	
Axborot tizimlaridan foydalangan holda tashkilotni boshqarish bo'yicha qarorlar qabul qilishni takomillashtirish	49
Xujamova Shahrizoda Otabek Qizi	
Sanoat sektorida dekarbonizatsiya va qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish strategiyalari	52
Bobobekov Ergash Abdumalikovich	
Sanoat rivojlanishini ekonometrik modellash (Surxondaryo viloyati misolida)	56
Xalmuratov Zakirjan Mekkamovich	
"Yashil iqtisodiyot" – barqaror taraqqiyot omili.....	58
Lapasova Kamola Farhod qizi	
Umumta'lim maktablarida informatika fanini o'qitishda sun'iy intellektdan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari	60
Raxmonov Baxtiyor Azzamovich	
"Makroiqtisodiy masalalarni yechishda matematik modellarning ahamiyati"	63
Abdiraimov Abbas Xolmurod O'g'li	
Moda marketingida iste'molchilarning ichki ehtiyojlari va xulq-atvoriga asoslangan yondashuvlar	67
Tuxtaeva Oydinoy Normamatovna	
O'zbekiston Respublikasida standartlashtirish siyosatida xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlik tahlili	72
Raximov Ilyos Muydinovich	
Tijorat banklarida omonatlarni jalb qilishda mijoz sodiqligini oshirishga qaratilgan innovatsion yondashuvlar	75
Raximov Shoxrux Furqatovich	
Raqamli bank xizmatlarida sun'iy intellektdan foydalanishning istiqbollari va xavfsizlik masalalari	78
Erdonayev Aliqul Xalimovich	
Ta'minot zanjirini optimallashtirish yo'llari.....	82
Matkarimova Umida Alisher qizi, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
The role of global value chains in international trade competition.....	85
Rakhmonova Dildora Ergash Qizi	
Электронная коммерция в узбекистане: государственные стратегии, технологический прогресс и барьеры развития.....	88
Махаммадалиева Муслимахон Шерали Кизи	

Modernization of the social protection system through digital technologies and innovative approaches.....	90
Abduzoirov Mukhiddin Umidjon ugli, Qudratov Inomjon Nemat ugli	
Tabiiy va sun'iy tolalar asosida qayta ishlangan mahsulotlarning texnologik sifati va iqtisodiy samaradorligi.....	93
Raximov Furqat Jalalovich	
Maishiy kimyo tovarlari B2B bozori uchun barqaror va yashil taqsimot modellarini ishlab chiqish.....	97
Ro'ziyeva Farzona Komiljon qizi	
Chakana savdo va xorijiy investitsiyalarni jalb qilish orqali hududiy iqtisodiyotni rivojlantirish	102
Po'latova Sug'diyona Iskandar qizi, Abdullayev Firdavs Sanjar o'g'li, Ravshanova Muxtarama	
Zamonaviy shahar massivlarida xizmat ko'rsatish va boshqarishda "Aqlli shahar" konsepsiyasi	105
Ismailov Najmiddin Ilxamovich	
Germaniyaning ta'minot zanjirlarini boshqarish tajribasidan foydalanishni afzalliklari.....	108
Nuriddinov G'ulomiddin Ziyovuddin o'g'li, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
Ta'minot zanjirida CPFR texnologiyasi foydalanishni afzalliklari.....	111
Komilov Muhammad Yusuf Sardorbek o'g'li, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
Ta'minot zanjirlarini qo'llashda jahon tajribasi.....	115
Karimov Amirxon Anvarovich, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
Sug'urtada investisiya faoliyatini tashkil etishni huquqiy asoslari	118
Suyunov Isomiddin Tilovkobilovich	
Yurtimizda amaldagi budjetlararo munosabatlar tartibi, hisobi hamda uning afzalliklari	122
Po'latov Tirkash Sotiboldiyevich	
Aholini ijtimoiy himoya qilish institutlari shakllanishining xorij tajribalari	127
Bobonov N.H.	
Способ организации продуктивной работы преподавателя и его влияние на результативность	131
Гулнора Казимова	
Literature is a reflection of the soul and culture of humanity	136
Sayidova Sayyora Yorikulovna	
Turizm infratuzilmasida transport xizmatlarini integratsiyalash: muammo va yechimlar	140
Vakilov Ruslan Tillabayevich	
Ekoturizm va madaniy meros obyektlariga tashrifni tartibga soluvchi huquqiy normalar	142
Sayfiddinov Sharofiddinxo'ja Najmiddin o'g'li	
Strategies for achieving sustainable growth through green economy transition.....	145
Umida Kakhramonova Gayratovna	
Buxoro viloyatida qishloq xo'jaligida suv resurslaridan foydalanish samaradorligini oshirishda innovatsion yondashuvlar.....	149
Ro'ziyev Sobirjon Samatovich	
Xizmat ko'rsatish sohasida mulkni qayta baholash va unga yetkazilgan moddiy zararni aniqlash.....	153
Xadjayev Kamoliddin Fazliddinovich	
Shahar aglomeratsiyasining sifatini ekologik va geologik mezonlar asosida kompleks baholash.....	155
Irgashev Shavkatbek Turdiyevich	
Sanoatda korxonalarining qayta tiklanuvchi energiya manbalari asosida barqaror iqtisodiy o'sishini ta'minlash	160
Qalandarova Gulshoda Nazirjon qizi	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida hududiy tengsizliklarni kamaytirish usullari.....	165
Ibragimov Baxrom Baxodirovich	
Tog' yon bag'rida joylashgan kon uymlarini ochiq usulda qazib olish xususiyatlari.....	174
I.T. Mislibayev, M.Sh. Ochilova	
Milliy iqtisodiyotda turizmning o'rni va rivojlanish imkoniyatlari.....	176
Xudoyberdiyeva Hilola Himmatovna	
China insurance market experience	178
Jumaboyev Akmal Sheraliyevich	

Tijorat banklarida moliyaviy resurslarning shakllanish manbalari.....	181
Tangirkulov Bekzod Boxadirovich	
Bank tizimida buxgalteriya hisobotlarida axborot texnologiyalarining roli va rivoji.....	185
Sodiqov Sanjar Saydullo o'g'li	
Samarali loyiha risklarini boshqarish: nazariya va amaliyot.....	189
Nosirova Gulira'no Abdulaziz qizi	
XXI-asrda Xitoyning iqtisodiy taraqqiyoti: sohaviy islohotlar, yutuqlar va muammolar tahlili.....	192
D.E.Qarshiyev	
Boshqaruv hisobining zamonaviy konsepsiyalarini joriy etish xo'jalik yurituvchi subyektlarda natijadorlikka erishishning muhim omilidir	195
Xoshimov Baxrom Baxadirovich	
Eksportga chiqariladigan mahsulotlar uchun zamonaviy qadoqlashning ahamiyati va tendensiyalari	201
Xidirov Shohrux Bobur o'g'li	
Усовершенствование подходов к управлению проблемными кредитами в коммерческих банках узбекистана	205
Улмасой Хусан кизи Ахмедова	
Sug'urtada investitsiya faoliyatini obyekt va predmeti	208
D.E.Qarshiev	
O'zbekistonda raqamli texnologiyalarning tadbirkorlik sohasida istiqbollari.....	211
Sattarov Xayrulla Fayzullayevich	
Sug'urtada anderryayting xizmatini xorij tajribasidan foydalanish.....	213
D.E. Qarshiev	
Важность проекта «умный город» в узбекистане	216
Акбаржон Иминов	
The role of digitalization of healthcare in the implementation of the safe city project	218
Акбарjon Iminov	
Moliyaviy faoliyat natijalari hisobini takomillashtirishda tahlilning o'rni.....	220
Po'latov Xudoyberdi Uktamovich, Abduxoliqov Isomiddin Ikrom o'g'li, Shakarov Shahzod Sobir o'g'li	
Temir yo'l va intermodal transport tizimining rivojlanishi: investitsiyalar, xarajatlar va samaradorlik tahlili.....	226
Turdiyeva Irodaxon Ismoil qizi	
O'zbekistonda qishloq xo'jaligini barqaror rivojlantirish uchun xorijiy investitsiyalarni jalb qilish ahamiyati.....	230
S.J. Yangiboev	
Korporativ boshqaruv va moliyaviy barqarorlik o'rtasidagi bog'liqlik: davlat ishtirokidagi korxonalar misolida.....	234
Musurmonov Mehroj Murtaza o'g'li	
“Sanoat korxonalarida zamonaviy loyiha menejerining asosiy kompetensiyalar modelini ishlab chiqish”	238
Axmedov Daniyar Sabirovich, Valiyev Shamsiddin Eshpulatovich	
Turizmdagi shartnoma munosabatlari: turoperatorlar, turagentlar, turistik xizmatlar iste'molchilari.....	241
Ergasheva Iroda Ibrohim qizi	
“Разработка модели ключевых компетенций современного менеджера проекта в промышленных предприятиях”	243
Ахмедов Данияр Сабирович, Научный руководитель	
Xorijiy tajriba asosida o'zbekistonda oliy ta'lim akademik boshqaruvini takomillashtirish	249
Muxamedova Moxigul Xusanovna	
The role of international institutions in accelerating green finance	253
Qudratov Inomjon Nemat o'g'li	
Barqaror iqtisodiy o'sish sharoitida yashil innovatsiyalar va raqamli texnologiyalarni rivojlantirish	257
Xudayberdieva Dilnoza Egamberdiyevna	
Indicators and criteria of women's sustainable employment in the context of economic growth.....	262
Kholiyorova Shokhista Kahramon kizi	
Qishloq xo'jaligi sohasida “Salam” maxsus savdo shartnomalaridan foydalanish istiqbollari.....	267
Xoliyov Xomid	

Davlat xaridlarida kichik biznesning ortib borishi va uning umumiy tizimdagi o'рни 269 Majidov Nizom Baxramovich	269
Davlat qarzlarini qaytarish mexanizmlarini takomillashtirish va tashqi xatarlardan himoyalash yo'nalishlari 273 Sayfutdinov Xasanboy Dilshodovich	273
Xalqaro moliya institutlaridan investitsiyalarni jalb qilishning ahamiti 277 Tolibov Shoxrux Muminovich	277
O'zbekiston respublikasining soliq salohiyati: 2024-yilda viloyatlar va Qoraqalpog'iston 280 Poyonov Otabek Abdiqaxxor o'g'li, Almardonov Muxamadi Ibragimovich, Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich	280
Oliy ta'lim muassasalarida investitsiya muhitini boshqarishning institutsional mexanizmlari 283 Otaxanov Rasulbek Marks o'g'li	283
Автоматизированное управление корпоративными расходами: стратегический подход и экономическая эффективность 286 Кахоров Абдумалик Рахматулло угли	286
Повышающаяся значимость коренного изменения деятельности традиционных СМИ в реалиях освещения процесса построения нового Узбекистана 289 Салим Дониёров	289
Raqamli transformatsiyaning mohiyati va bank sohasidagi ahamiyati 294 Kamolov Sardorbek Davlatjon o'g'li	294
Деятельность международных финансово-кредитных организаций и перспективы развития сотрудничества с Республикой Узбекистан 299 Холикова Зарнигор Камолиддин кизи	299
Budjet tashkilotlarining xarajatlar smetalarida davlat xarajatlarini moliyalashtirish tartibi va amal qilish holati 302 Abdurasulov Sardor To'liqin o'g'li	302
Tijorat banklari tomonidan komplayens-nazorat tizimini rivojlantirish istiqbollari 307 Rustamov Sunnatillo Rustamovich	307
Bank tizimi modernizatsiyasida innovatsion boshqaruv modellarining ahamiyati 310 Hamroyev Xurshid Jalilovich	310

BANK TIZIMI MODERNIZATSIYASIDA INNOVATSION BOSHQARUV MODELLARINING AHAMIYATI

Hamroyev Xurshid Jalilovich

BDTU mustaqil izlanuvchisi

Elektron pochta: Shabjam1097@gmail.com

Annotatsiya: Maqolada bank tizimi modernizatsiyasi va innovatsion boshqaruv modellarining o'zaro bog'liqligi chuqur tahlil qilingan. Raqamli texnologiyalarni joriy etish, xizmatlar diversifikatsiyasi, korporativ boshqaruv tamoyillarini takomillashtirish hamda bozor sharoitlariga moslashuvchanlikni oshirish yo'llari yoritilgan. Innovatsion boshqaruv modellarining bank sektorida samaradorlikni oshirish, risklarni kamaytirish va uzoq muddatli barqaror rivojlanish imkoniyatlarini yaratishdagi roli ochib berilgan. Shuningdek, sohani rivojlantirish bo'yicha amaliy takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: bank tizimi, modernizatsiya, innovatsion boshqaruv, raqamli texnologiyalar, moliyaviy barqarorlik, risk-menejment, xizmatlar diversifikatsiyasi.

Abstract: The article provides an in-depth analysis of the interrelation between banking system modernization and innovative management models. It highlights the implementation of digital technologies, service diversification, improvement of corporate governance principles, and enhancement of adaptability to market conditions. The role of innovative management models in increasing efficiency, reducing risks, and creating long-term sustainable development opportunities in the banking sector is discussed. Practical recommendations for sectoral development are also presented.

Key words: banking system, modernization, innovative management, digital technologies, financial stability, risk management, service diversification.

Аннотация: В статье представлен глубокий анализ взаимосвязи модернизации банковской системы и инновационных моделей управления. Рассмотрены внедрение цифровых технологий, диверсификация услуг, совершенствование принципов корпоративного управления и повышение адаптивности к условиям рынка. Раскрыта роль инновационных моделей управления в повышении эффективности, снижении рисков и создании долгосрочных возможностей устойчивого развития банковского сектора. Также предложены практические рекомендации по развитию отрасли.

Ключевые слова: банковская система, модернизация, инновационное управление, цифровые технологии, финансовая устойчивость, риск-менеджмент, диверсификация услуг.

Global iqtisodiyotda chuqur strukturaviy o'zgarishlar va raqamli transformatsiya jarayonlari moliyaviy tizim, xususan bank sektorining rivojlanishida yangi talab va imkoniyatlarni yuzaga keltirmoqda. Bozor mexanizmlarining murakkablashuvi, raqobatning kuchayishi, moliyaviy texnologiyalarning jadal kirib kelishi hamda mijozlar ehtiyojlarining diversifikatsiyalanishi bank tizimida boshqaruv yondashuvlarini tubdan yangilashni taqozo etadi. Shu nuqtayi nazardan, innovatsion boshqaruv modellarini joriy etish bank faoliyatining samaradorligini oshirish, risklarni boshqarishning ilg'or metodlarini tatbiq etish va yangi xizmat turlarini rivojlantirish uchun strategik ahamiyat kasb etadi.

Bank tizimi modernizatsiyasi faqat texnologik yangilanishlar bilan cheklanib qolmay, balki korporativ boshqaruv tamoyillarini kuchaytirish, moliyaviy oqimlarni optimallashtirish va inson kapitali salohiyatini oshirish kabi ko'p qirrali vazifalarni qamrab oladi. Innovatsion boshqaruv modellarining qo'llanilishi ushbu jarayonda muhim omil bo'lib, ular banklarni nafaqat iqtisodiy o'sish sur'atlariga moslashishga, balki bozorning kelajakdagi chaqiriqlarini oldindan bashorat qilishga ham imkon yaratadi. Shu bois, mazkur maqolada bank tizimi modernizatsiyasida innovatsion boshqaruv modellarining o'rni va ularning amaliy ahamiyati har tomonlama tahlil qilinadi.

Bank tizimi modernizatsiyasi zamonaviy iqtisodiy rivojlanishning ajralmas tarkibiy qismi bo'lib, u mamlakatning moliyaviy barqarorligi, investitsion jozibadorligi va innovatsion salohiyatini oshirishga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Bugungi kunda global moliya bozorida yuz berayotgan keskin o'zgarishlar – raqamli texnologiyalar inqilobi, transchegaraviy moliyaviy operatsiyalarning o'sishi, kriptovalyutalar va blokcheyn texnologiyalarining kirib kelishi – bank sektorini yangicha boshqaruv yondashuvlarini qabul qilishga majbur qilmoqda. Shu nuqtayi nazardan, innovatsion boshqaruv modellarining ahamiyati ikki asosiy yo'nalishda namoyon bo'ladi: birinchisi – bank tizimi modernizatsiyasi jarayonini chuqurlashtirish, ikkinchisi – boshqaruvning innovatsion mexanizmlari orqali barqaror rivojlanish istiqbollari ta'minlash.

Bank tizimi modernizatsiyasi asosan uch asosiy omil bilan belgilanadi: texnologik yangilanish, institutsional islohotlar va xizmatlar diversifikatsiyasi. Texnologik yangilanishlar, birinchi navbatda, raqamli bank xizmatlarini kengaytirish, masofaviy operatsiyalarni takomillashtirish va mijozlar bilan o'zaro aloqalarni avtomatlashtirishni nazarda tutadi. Masalan, sun'iy intellekt asosidagi kredit skoring tizimlari mijozlarning to'lov qobiliyatini aniq baholashga yordam beradi, bu esa risklarni kamaytiradi va kredit portfelining sifatini oshiradi.

Institutsional islohotlar doirasida banklar korporativ boshqaruvning zamonaviy tamoyillarini tatbiq etmoqda. Bu jarayon shaffoflik, javobgarlik va samaradorlikni oshirishga xizmat qiladi. Moliyaviy regulyatorlar esa prudensial me'yorlarni kuchaytirish orqali tizimning barqarorligini ta'minlamoqda.

Xizmatlar diversifikatsiyasi esa mijoz ehtiyojlarining tezkor o'zgarishiga moslashishni talab qiladi. An'anaviy kredit va depozit operatsiyalari bilan bir qatorda, investitsion maslahatlar, moliyaviy rejalashtirish, sug'urta va fintech integratsiyasi asosida yangi xizmatlar taqdim etilmoqda. Shu tarzda modernizatsiya bank tizimini nafaqat ichki bozor talablariga, balki xalqaro moliya bozorining raqobat sharoitlariga ham tayyorlaydi.

Innovatsion boshqaruv modellarining asosiy maqsadi – bank resurslaridan samarali foydalanish, strategik qarorlarni tezkor va aniq qabul qilish, bozor sharoitlariga moslashuvchanlikni oshirishdir. Bunday modellar quyidagi asosiy komponentlarni o'z ichiga oladi:

Raqamli boshqaruv tizimlari. Bank ichki jarayonlarini raqamlashtirish, "Big Data" tahlili asosida bozor trendlarini prognoz qilish va risklarni boshqarish imkoniyatlarini kengaytiradi.

Agile va Lean boshqaruv metodologiyalari. Loyihalarni qisqa iteratsiyalar orqali amalga oshirish, mijoz fikrini jarayonning dastlabki bosqichlarida inobatga olish, vaqt va resurslarni optimallashtirish imkonini beradi.

Korporativ innovatsiya ekotizimlari. Startaplar bilan hamkorlik, akseleratsiya dasturlari va ochiq innovatsiya platformalari orqali yangi mahsulot va xizmatlarni tezkor joriy etish mumkin bo'ladi.

Bu yondashuvlar banklarning operatsion xarajatlarini kamaytirish, xizmatlar sifatini oshirish va bozor ulushini kengaytirishga yordam beradi. Eng muhimi, innovatsion boshqaruv modellarining joriy etilishi bank tizimining uzoq muddatli raqobatbardoshligini ta'minlaydi.

Bank tizimi modernizatsiyasi va innovatsion boshqaruv modellarini joriy etish o'zaro chambarchas bog'liq jarayonlardir. Modernizatsiya texnologik va tashkiliy baza yaratadi, innovatsion boshqaruv esa ushbu bazadan maksimal darajada samarali foydalanishni ta'minlaydi. Masalan, raqamli infratuzilma modernizatsiya orqali yaratilsa, undan samarali foydalanish uchun "real-time" monitoring, prediktiv analitika va avtomatlashtirilgan qaror qabul qilish tizimlari kabi boshqaruv vositalari talab etiladi.

Shuningdek, modernizatsiya jarayonida yuzaga keladigan risklar – kiberxavfsizlik tahdidlari, texnologik moslashuvdagi kechikishlar, regulyator talablariga moslashish – innovatsion boshqaruv yondashuvlarini talab qiladi. Bu yerda integratsiyalashgan risk-menejment tizimlari, adaptiv biznes-modellar va moslashuvchan korporativ strategiyalar muhim rol o'ynaydi.

Innovatsion boshqaruv modellarini bank tizimi modernizatsiyasiga integratsiya qilish nafaqat qisqa muddatli samaradorlikni oshiradi, balki uzoq muddatli barqaror rivojlanish istiqbollari ham belgilab beradi. Bu istiqbollar quyidagi yo'nalishlarda namoyon bo'ladi:

Moliyaviy inklyuziya. Masofaviy xizmatlar va mobil banking orqali aholining moliyaviy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish.

Yashil moliya va ESG prinsiplari. Barqaror rivojlanish loyihalarini moliyalashtirish, ekologik va ijtimoiy mas'uliyat mezonlarini boshqaruv tizimiga integratsiya qilish.

Raqamli ekotizimlar integratsiyasi. Fintech, e-commerce, transport va boshqa sohalar bilan integratsiya orqali yangi xizmat kanallarini yaratish.

Bundan tashqari, innovatsion boshqaruv modellarini qo'llash bank tizimining xalqaro raqobatga kirishish qobiliyatini oshiradi. Xalqaro moliya bozorida muvaffaqiyat qozonish uchun banklar tezkor moslashish, yuqori sifatli xizmat va bozor talablariga javob beruvchi yangi mahsulotlarni joriy etish qobiliyatiga ega bo'lishi kerak.

Jahon amaliyotida bank tizimining modernizatsiyasi va innovatsion boshqaruv modellarini joriy etish bo'yicha muvaffaqiyatli tajribalar mavjud. Masalan, Skandinaviya davlatlarida to'liq raqamli banklar (N26, Revolut) mijozlarga butunlay onlayn xizmat ko'rsatish orqali an'anaviy banklar bozor ulushiga sezilarli ta'sir ko'rsatdi. Bu jarayonda ular mobil ilovalar, tezkor to'lov tizimlari, shaxsiylashtirilgan moliyaviy maslahatlar va kiberxavfsizlik bo'yicha ilg'or yechimlardan foydalandi.

1-jadval. Bank tizimi modernizatsiyasi va raqamli xizmatlar bo'yicha global statistik ko'rsatkichlar¹

Ko'rsatkich	Statistika (2025)
Online/mobile banking foydalanuvchilari	3,6 milliard kishi (ya'ni dunyo aholisining deyarli yarmi)
Mobil banking orqali foydalanuvchilar soni (yarim)	2,17 milliard kishi, bu 2020-yildagi darajadan 35% ko'p
Xalqaro moliyaviy kirish (Global Findex)	Dunyo bo'ylab kattalar orasida — 79% moliyaviy hisob egasi
Raqamli to'lovlar hajmi	2024-yilda global darajada raqamli to'lovlar qiymati \$18,7 trillionni tashkil etdi; 2030-yilda \$33,5 trilliongacha yetishi kutilmoqda

Jahon banki va xalqaro tadqiqotlar ma'lumotlari bank tizimi modernizatsiyasi va innovatsion boshqaruv modellarining global moliyaviy sektorda keskin o'sishini tasdiqlaydi. 2025-yil holatiga ko'ra, dunyo bo'ylab 3,6 milliard kishi onlayn yoki mobil banking xizmatlaridan foydalanmoqda, bu esa global aholi sonining qariyb yarmiga teng. Mobil banking foydalanuvchilari 2,17 milliard kishini tashkil etib, 2020-yilga nisbatan 35 foizga oshgan. Global Findex hisobotiga ko'ra, dunyodagi kattalar aholining 79 foizi moliyaviy hisobga ega bo'lib, bu bank xizmatlarining ommaviylashganini ko'rsatadi. Shu bilan birga, global raqamli to'lovlar hajmi 2024-yilda 18,7 trillion AQSh dollariga yetib, 2030-yilgacha 33,5 trillion dollarga chiqishi prognoz qilinmoqda.

Bu ko'rsatkichlar bank tizimining modernizatsiyasi nafaqat texnologik yangilanishni, balki boshqaruvning innovatsion modellarini joriy etishni ham talab qilayotganini ko'rsatadi. Raqamli xizmatlarga bo'lgan talabning keskin o'sishi banklarni mijoz ehtiyojlarini real vaqt rejimida qondirish, xavfsizlik choralarini kuchaytirish va xizmatlarni shaxsiylashtirishga majbur qilmoqda. Shu bois, global tendensiyalar O'zbekiston bank tizimida ham raqamli transformatsiyani jadallashtirish va innovatsion boshqaruv strategiyalarini tatbiq etishni strategik ustuvor yo'nalish sifatida belgilaydi.

O'zbekiston bank tizimi ham so'nggi yillarda modernizatsiya jarayonlarini jadallashtirdi. Raqamli to'lov tizimlari, onlayn kreditlash platformalari, biometrik identifikatsiya va mobil banking xizmatlari keng joriy etildi. Biroq bu imkoniyatlardan maksimal samaradorlik olish uchun innovatsion boshqaruv modellarini tizimli ravishda tatbiq etish talab etiladi.

Bank tizimi modernizatsiyasi va innovatsion boshqaruv modellarining uyg'unligi moliyaviy tizimni yangi bosqichga olib chiqadi. Modernizatsiya texnologik va tashkiliy imkoniyatlar yaratadi, innovatsion boshqaruv esa ushbu imkoniyatlardan foydalanishning samarali mexanizmlarini taklif etadi. Bu ikki yo'nalishning bir-birini to'ldirishi banklarning iqtisodiy barqarorligini oshiradi, mijozlarga ko'rsatiladigan xizmat sifatini yaxshilaydi va global moliya bozorida raqobatbardoshlikni ta'minlaydi.

Shunday qilib, innovatsion boshqaruv modellarining bank tizimi modernizatsiyasidagi ahamiyati shundaki, ular nafaqat mavjud infratuzilmani yangilashni, balki kelajakdagi chaqiriqlarga tayyor bo'lishni ham ta'minlaydi. Bu jarayon strategik yondashuv, zamonaviy texnologiyalar va inson kapitalining uyg'unligini talab etadi. Shu yo'l bilan bank sektori innovatsion iqtisodiyotning asosiy drayverlaridan biriga aylanishi mumkin.

Olib borilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, bank tizimi modernizatsiyasi va innovatsion boshqaruv modellarini uyg'unlashtirish moliyaviy sektorning barqaror rivojlanishini ta'minlashda hal qiluvchi omil hisoblanadi. Zamonaviy texnologiyalarni joriy etish, raqamli infratuzilmani kengaytirish va boshqaruv jarayonlarini optimallashtirish banklarning bozor sharoitlariga moslashuvchanligini oshiradi, mijozlarga ko'rsatiladigan xizmatlar sifatini yaxshilaydi va ularni xalqaro raqobatga tayyorlaydi. Bu jarayon iqtisodiy o'sishni rag'batlantirib, moliyaviy tizimning umumiy samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Kelajak istiqbollari nuqtayi nazardan, sohani rivojlantirish uchun banklar innovatsion texnologiyalarni chuqur integratsiya qilish, mijoz ehtiyojlarini real vaqt rejimida tahlil qilish va xizmatlarni shaxsiylashtirish imkoniyatlarini kengaytirishi lozim. Kiberxavfsizlik choralarini mustahkamlash, inson kapitali salohiyatini oshirish va xalqaro standartlarga mos boshqaruv tizimlarini joriy etish orqali tizimning ishonchliligi va shaffofligi ta'minlanadi. Shu bilan birga, moliyaviy inklyuziyani kengaytirish orqali aholining barcha qatlamlarini bank xizmatlariga jalb qilish bozor imkoniyatlarini sezilarli darajada kengaytiradi.

Shuningdek, regulyator organlar bilan yaqin hamkorlikda prudensial me'yorlarni takomillashtirish, yashil moliya va ESG prinsiplari asosida moliyalashtirishni rivojlantirish ham muhim ahamiyat kasb etadi. Fintech kompaniyalari bilan integratsiya va ochiq innovatsiya platformalarini yaratish orqali yangi mahsulot va xizmatlar tezkor joriy etiladi, bu esa bank tizimini nafaqat ichki bozor, balki xalqaro moliya maydonida ham kuchli o'yinchiga aylantiradi. Shu tarzda, innovatsion boshqaruv modellariga tayangan modernizatsiya strategiyasi bank sektorining uzoq muddatli raqobatbardoshligi va barqaror o'sishini ta'minlay oladi.

1 <https://livebank24.com/digital-banking/key-digital-banking-statistics-trends-and-insights-in-2025/>

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. X.A. Vohidov. Raqamli bank xizmatlari: rivojlanish tendensiyalari. – T.: Iqtisodiyot, 2021.-198 b.
2. World Bank. Global Financial Development Report 2023: Reimagining the Role of State in Finance. – Washington D.C.: World Bank, 2023.-258 p.
3. IMF. Global Financial Stability Report. – Washington D.C.: International Monetary Fund, 2024.-256 p.
4. Basel Committee on Banking Supervision. Basel III: Finalising post-crisis reforms. – Basel: Bank for International Settlements, 2017.-189 p.
5. P. Rose, S.C. Hudgins. Bank Management & Financial Services. – New York: McGraw-Hill Education, 2018.-736 p.
6. J. Sinkey. Commercial Bank Financial Management. – New York: Macmillan Publishing, 2019.-624 p.
7. OECD. Digital Disruption in Banking and Its Impact on Competition. – Paris: OECD Publishing, 2020.-210 p.
8. M. Mishkin, S. Eakins. Financial Markets and Institutions. – New York: Pearson, 2021.-768 p.
9. D. Luenberger. Investment Science. – Oxford: Oxford University Press, 2019.-624 p.
10. <https://livebank24.com/digital-banking/key-digital-banking-statistics-trends-and-insights-in-2025/>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025-yil, may.

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>